

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ทัศนศิลป์ ๔-๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เล่มนี้ จัดพิมพ์โดย บริษัท ครูมีเดีย จำกัด

ผู้เรียบเรียง

๑. ดร.ณชนก	หล่อสมบูรณ์
๒. ดร.ปรียศรี	พรหมจินดา

ผู้ตรวจ

๑. รศ. ยอดชาย	พรหมอินทร์
๒. ผศ. ดร.ณัฐริดา	ภูงิจิ
๓. นางสาวสุวิรัตน์	รัตนพงศ์ระ

บรรณาธิการ

๑. นายโดม	คล้ายสังข์
๒. นายณัฐพล	ศรีใจ

หนังสือเล่มนี้ประกันคุณภาพโดยผู้ผลิต และจะต้องส่งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตรวจประเมินคุณภาพทางวิชาการ เพื่อออกใบอนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษาแทนใบประกันคุณภาพของสำนักพิมพ์ กรณีที่พบข้อบกพร่องข้อผิดพลาด กรุณาแจ้งให้สำนักพิมพ์ทราบเพื่อดำเนินการตามที่ระบุในใบประกันคุณภาพสื่อฯ (ปกหลัง) พร้อมทั้งแจ้งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาทราบด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุญาตให้ใช้หนังสือในสถานศึกษาต่อไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ทัศนศิลป์ ๔-๖

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ดร.ณชนก หล่อสมบูรณ์	กศ.บ. (ทัศนศิลป์ศึกษา), ค.ม. (ศิลปศึกษา),
ปร.ด. (ศิลปศึกษา)
ดร.ปรียศรี พรหมจินดา	ค.บ. (ศิลปศึกษา), ศล.ม. (ทัศนศิลป์ศึกษา),
ค.ด. (ศิลปศึกษา)

ผู้ตรวจ

รศ. ยอดชาย พรหมอินทร์	ศ.บ. (ศิลปะไทย), ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา)
ผศ. ดร.ณัฐริดา ภูงิจิ	ค.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (บริหารการศึกษา),
ค.ด. (ศิลปศึกษา)
นางสาวสุวิรัตน์ รัตนพงศ์ระ	กศ.บ. (ทัศนศิลป์ศึกษา), กศ.ม. (ศิลปศึกษา)

บรรณาธิการ

นายโดม คล้ายสังข์	ศป.บ. (ประติมากรรม), กศ.ม. (ศิลปศึกษา)
นายณัฐพล ศรีใจ	ค.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (ศิลปศึกษา)

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๔ พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม ราคา ๑๔๕ บาท ISBN : 978-616-8299-50-0

บริษัท ครูมีเดีย จำกัด
KURU MEDIA CO., LTD.

จัดพิมพ์โดย บริษัท ครูมีเดีย จำกัด

๘๗/๑๒๙ ถนนเทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๙๕๔ ๔๘๑๘ โทรสาร ๐ ๒๕๘๐ ๒๙๒๓

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท ครูมีเดีย จำกัด

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ ๕-๖** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕-๖ ได้เรียบเรียงขึ้น โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ ๑ ทัศนศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงขึ้นให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและ สังคมโลก ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการศึกษาปฏิบัติ นำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ ใช้ในการค้นคว้า สำรวจ สร้างสรรค์ ทำงานเป็นทีม แก้ปัญหา สื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาสู่การประกอบอาชีพได้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ได้จัดเนื้อหาให้มีความสอดคล้อง ต่อเนื่องกันเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ตลอดจนเห็นคุณค่าของศิลปะ

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๘ หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๑ ความเข้าใจในศิลปะ
- ๒ หลักการทัศนศิลป์
- ๓ ตามรอยศิลปิน
- ๔ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์
- ๕ การออกแบบ
- ๖ รับรู้คุณค่างานศิลปะ
- ๗ รูปแบบยุคสมัยทัศนศิลป์ตะวันตกและตะวันออก
- ๘ อิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศ

ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา แบบองค์รวมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นประโยชน์ ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุผลตามมาตรฐานการ เรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

รายวิชา ทศนศิลป์ ๔-๖
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
เวลา ๔๐ ชั่วโมง/ปี

มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับศิลปะ หลักการทัศนศิลป์ การออกแบบสร้างสรรค์งานศิลปะ รวมไปถึง รูปแบบของทัศนศิลป์ตะวันตกและตะวันออก และอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศ

มีทักษะความสามารถในการวาดภาพการ์ตูน ภาพล้อเลียน การสร้างสรรค์รูปปั้นจากจินตนาการ ศิลปะภาพพิมพ์ แกะไม้ การออกแบบลวดลายตัวอักษร รวมทั้งศิลปะการออกแบบสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นตัวช่วย

ชื่นชมและเห็นคุณค่าผลงานศิลปะของตนเองและผู้อื่น ชื่นชอบการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์หลากหลายรูปแบบและนำความรู้และความสามารถที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด														
หน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด													
	ศ ๑.๑											ศ ๑.๒		
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑	๒	๓
๑. ความเข้าใจในศิลปะ		✓	✓	✓			✓						✓	
๒. หลักการทัศนศิลป์	✓			✓		✓				✓				
๓. ตามรอยศิลปิน	✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓				
๔. สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์				✓							✓			
๕. การออกแบบ				✓	✓	✓			✓		✓			
๖. รับรู้คุณค่างานศิลปะ							✓	✓						
๗. รูปแบบยุคสมัยทัศนศิลป์ตะวันตกและตะวันออก												✓	✓	✓
๘. อิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศ													✓	✓

• หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

ความเข้าใจในศิลปะ..... ๑

ศิลปะคืออะไร..... ๒

ประเภทของศิลปะ..... ๖

ทัศนศิลป์ (Visual Art)..... ๙

 ใบงานที่ ๑.๑ : การจัดทำสมุดภาพงานทัศนศิลป์..... ๒๓

คุณค่าทางทัศนศิลป์..... ๒๔

ผลงานทัศนศิลป์ของศิลปิน..... ๒๕

 ใบงานที่ ๑.๒ : วิเคราะห์คุณค่าทางทัศนศิลป์..... ๒๙

คำศัพท์ทางทัศนศิลป์..... ๓๑

 ใบงานที่ ๑.๓ : ศึกษาค้นคว้าคำศัพท์ทางทัศนศิลป์..... ๓๒

• หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

หลักการทัศนศิลป์..... ๓๓

ทัศนธาตุ..... ๓๔

 ใบงานที่ ๒.๑ : ทัศนธาตุสร้างสรรค์..... ๓๗

 ใบงานที่ ๒.๒ : ทัศนธาตุและรูปแบบจากธรรมชาติ..... ๔๗

 ใบงานที่ ๒.๓ : วาดภาพสัดส่วนมนุษย์..... ๔๙

 ใบงานที่ ๒.๔ : กำหนดบริเวณว่าง..... ๕๕

การจัดองค์ประกอบศิลป์ (Composition)..... ๕๖

 ใบงานที่ ๒.๕ : จัดองค์ประกอบศิลป์ด้วยทัศนธาตุ..... ๖๖

การสื่อความหมายด้วยงานทัศนศิลป์..... ๖๗

 ใบงานที่ ๒.๖ : สื่อความคิด จินตนาการ ความประทับใจ
 ด้วยงานทัศนศิลป์..... ๗๐

• หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

ตามรอยศิลปิน..... ๗๑

ศิลปินคือใคร..... ๗๒

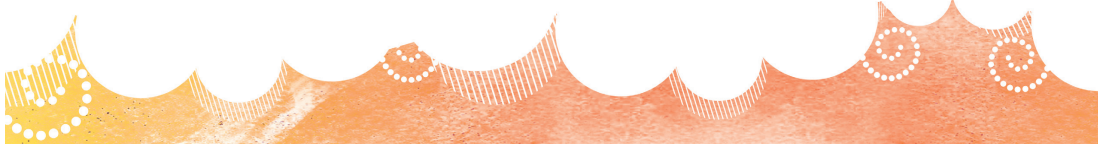
 ใบงานที่ ๓.๑ : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์..... ๗๔

ศิลปินที่รู้จัก..... ๗๖

 ใบงานที่ ๓.๒ : โครงการศึกษาชีวิตประวัติและแนวทางการ
 สร้างสรรค์ผลงานของศิลปินที่ชื่นชอบ..... ๘๙

สร้างงานตามรอยศิลปิน..... ๙๑

 ใบงานที่ ๓.๓ : สร้างงานตามรอยศิลปิน..... ๙๔

๔ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ๙๕

วัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างงานทัศนศิลป์แขนงต่าง ๆ ๙๖

วัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างงานจิตรกรรม ๙๗

 ใบงานที่ ๔.๑ : กุหลาบแสนสวย ๑๐๓

 ใบงานที่ ๔.๒ : วาดภาพการ์ตูน ๑๐๕

 ใบงานที่ ๔.๓ : วาดภาพล้อเลียน ๑๐๘

วัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างงานประติมากรรม ๑๐๙

 ใบงานที่ ๔.๔ : ปั้นรูปลอยตัวตามจินตนาการ ๑๑๒

วัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างงานภาพพิมพ์ ๑๑๓

 ใบงานที่ ๔.๕ : ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) ๑๑๖

๕ การออกแบบ ๑๑๗

ความรู้พื้นฐานงานออกแบบ ๑๑๘

 ใบงานที่ ๕.๑ : ลวดลาย ลีลา อักษร ๑๒๗

 ใบงานที่ ๕.๒ : แฟ้มสวยสะสมผลงาน ๑๒๘

ปัจจัยในการออกแบบ ๑๒๙

 ใบงานที่ ๕.๓ : ความรัก ความสามัคคี ๑๓๑

หลักการออกแบบ ๑๓๒

 ใบงานที่ ๕.๔ : สำนึกรักชาติ ๑๓๔

การใช้เทคโนโลยีในการออกแบบ ๑๓๕

 ใบงานที่ ๕.๕ : ไปสเตอร์จาก Photoshop ๑๔๒

๖ รับรู้คุณค่างานศิลปะ ๑๔๓

การรับรู้คุณค่าความงามทางศิลปะ ๑๔๔

 ใบงานที่ ๖.๑ : รับรู้ความงามตามการรับรู้ ๑๔๘

แนวทางการวิเคราะห์และประเมินคุณค่างานศิลปะ ๑๔๙

 ใบงานที่ ๖.๒ : วิเคราะห์และประเมินคุณค่างานทัศนศิลป์ ๑๕๒

การวิจารณ์งานศิลปะ ๑๕๓

 ใบงานที่ ๖.๓ : วิจารณ์ภาพศิลปิน ๑๕๗

๗ รูปแบบยุคสมัยทัศนศิลป์ตะวันตกและตะวันออก ๑๕๘

ทัศนศิลป์ตะวันตก ๑๕๙

 ใบงานที่ ๗.๑ : ทัศนศิลป์ตะวันตก ๑๘๕

 ใบงานที่ ๗.๒ : สัมผัสวิถีทางศิลปะ ๑๘๖

ทัศนศิลป์ตะวันออก ๑๘๗

ทัศนศิลป์ในประเทศไทย ๑๙๐

 ใบงานที่ ๗.๓ : ทัศนศิลป์ของประเทศไทย ๒๐๔

 ใบงานที่ ๗.๔ : วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ ๒๐๕

๘ อิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ๒๐๖

ความหมายของวัฒนธรรม ๒๐๗

 ใบงานที่ ๘.๑ : รู้จักวัฒนธรรม ๒๐๘

ความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย ๒๐๙

 ใบงานที่ ๘.๒ : ยลวัฒนธรรม ๒๑๑

อิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีต่องานทัศนศิลป์ไทย ๒๑๒

 ใบงานที่ ๘.๓ : อิทธิพลของวัฒนธรรม ๒๒๗

สรุปผลการประเมินผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด ๒๒๘

สรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๒๒๙

บรรณานุกรม ๒๓๐

ความเข้าใจ ในศิลปะ

บทเรียนนี้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

- มาตรฐาน ศ ๑.๑ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์
คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้
ในชีวิตประจำวัน
- มาตรฐาน ศ ๑.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์
ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัด สิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้

- ศ ๑.๑ (๒) บรรยายจุดประสงค์ และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์
- (๓) วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์
- (๔) มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างงานทัศนศิลป์
- (๕) วิเคราะห์และอธิบายจุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิคและเนื้อหา เพื่อสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์
- ศ ๑.๒ (๒) ระบุงานทัศนศิลป์ของศิลปินที่มีชื่อเสียง และบรรยายผลตอบรับของสังคม

✧สาระการเรียนรู้✧

๑. ศิลปะคืออะไร
๒. ประเภทของศิลปะ
๓. ทัศนศิลป์ (Visual Art)
กิจกรรมเรื่อง : การจัดทำสมุดภาพงานทัศนศิลป์
๔. คุณค่าทางทัศนศิลป์
๕. ผลงานทัศนศิลป์ของศิลปิน
กิจกรรมเรื่อง : วิเคราะห์คุณค่าทางทัศนศิลป์
๖. ค่าศัพท์ทางทัศนศิลป์
กิจกรรมเรื่อง : ศึกษาค้นคว้าคำศัพท์ทางทัศนศิลป์

✧เป้าหมายการเรียนรู้✧

๑. นักเรียนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์มาวิเคราะห์
และจำแนกแขนงต่าง ๆ ของงานทัศนศิลป์ได้
๒. นักเรียนสามารถวิเคราะห์และบรรยายคุณค่าทางทัศนศิลป์โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ได้
๓. นักเรียนมีความชื่นชม ภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าความงามของงานทัศนศิลป์
๔. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ทางทัศนศิลป์

ศิลปะคืออะไร

ศิลปะ: เป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้สติปัญญาสร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยความประณีต วิจิตรบรรจง ดังนั้นงานศิลปะจึงไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นผลงานที่มนุษย์ใช้ปัญญา ความศรัทธา และความพากเพียรสร้างขึ้นมา ซึ่งมีนักปราชญ์ นักการศึกษา และผู้รู้หลายท่านได้พยายามให้คำนิยาม “ศิลปะ” ไว้ต่างๆ กัน ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

กามีย์ ปิซาโร

http://greenscape0725.les.wordpress.com/2011/07/755px-camille_pissarro_0251.jpg

▲ **ศิลปะ:** คือ การแสดงออกเกี่ยวกับความศรัทธา เชื่อถือของแต่ละสมัย (Art is the expression of the spirit of the age) ความศรัทธาเป็นความพอใจของมนุษย์ ตามความเชื่อที่สังคมยอมรับ ซึ่งความเชื่อที่ยอมรับกันนี้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของสังคม มักเรียกกันว่า ศิลปะประจำชาติ (Traditional Art)

ภาพวาดพระพุทธเจ้า

เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์

<http://images.palungjit.org/attachments/2610d1250762894-big58-jpg>

ผู้หญิงสองกระฉอก

ปาโบล ปิกัสโซ

www.art-manman.blogspot.com

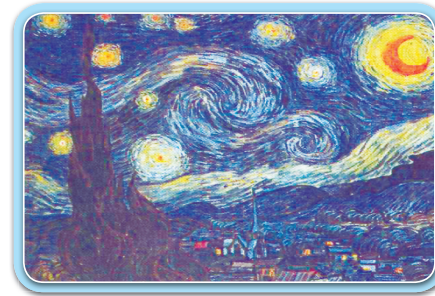

จิตรกรรมอียิปต์

<http://www.avveduto.com/egitto/Papiro-1.jpg>

▲ **ศิลปะ:** คือ สื่อติดต่อระหว่างกันแบบหนึ่ง (Art is as communication) ศิลปินรวบรวมลักษณะพิเศษจากธรรมชาติประกอบเป็นรูปทรงใหม่ ทำให้คนในสังคมเดียวกันรู้และเข้าใจในรูปทรงที่เป็นสัญลักษณ์นั้น

▲ **ศิลปะ:** คือ ภาษานิตหนึ่ง (Art is Language) ภาษาศิลปะเป็นประสบการณ์สากลไม่อยู่ในขอบเขตของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ สามารถสร้างความเข้าใจได้ทุกส่วนของโลก

ราตรีประดับดาว

ฟิเรนเต ฟาน ก็อก

www.samaporn.com

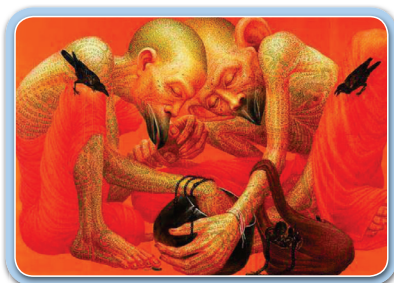

เสือขบม้า

ถวัลย์ ดัชนี

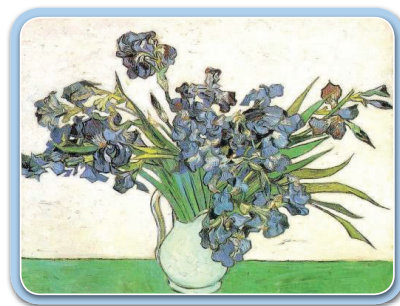
www.triwiart.com

▲ **ศิลปะ:** คือ การแสดงออกทางบุคลิกภาพเด่นๆ ของศิลปิน (Art is the expression of a great personality) คนทุกคนมีลักษณะเด่นเฉพาะตัว ความคิดเห็น และสติปัญญาแตกต่างกัน ทำให้การรับรู้และการถ่ายทอดตามจินตนาการของศิลปินมีความแตกต่างกัน

ภิกษุสันดานกา อนุพงษ์ จันทร
www.maticchon.co.th

▲ **ศิลปะ** คือ การถ่ายทอดความรู้สึกหรือแสดงความรู้สึกเป็นรูปทรง (Art is the transformation of feeling into form) อารมณ์และความรู้สึกในการแสดงออก จะถูกควบคุมด้วยสติของศิลปิน อารมณ์ของศิลปินนั้น เปรียบเสมือนเมล็ดพืช ส่วนศิลปะเป็นดอกไม้บาน

ไอริส ฟินเชนต์ ฟาน ก็อก
http://www.paintingall.com/images/P/Vincent-van-Gogh-Still-Life-Vase-with-Iris-Oil-Painting.jpg

▲ **ศิลปะ** คือ การแสดงออกทางความงาม (Art is the expression of beauty) ศิลปินรับรู้ความงามและสร้างผลงานศิลปะสื่อให้ผู้ชมเกิดการรับรู้ความงาม มีสุนทรียภาพ

ภาพทวารบาล
http://www.jitdrathane.com/Learning/images/learner/Ball02_51.jpg

▲ **ศิลปะ** คือ การแสดงออกของความเชื่อ (Art is the expression of belief) การที่มนุษย์สร้างสรรค์ผลงานใดๆ มักจะมีลักษณะของวัสดุที่เหมาะสมและความเชื่อเกี่ยวกับรูปทรงแฝงอยู่ไม่มากนักน้อย

ดอกบัว วสันต์ นิยมสมาน

▲ **ศิลปะ** คือ การรับรู้ทางการเห็น (Art is visual perception) ผลงานศิลปะต่างๆ ที่สร้างขึ้นมานั้น เพื่อตอบสนองความรู้สึกจากการสัมผัสด้วยตาเท่านั้น

ภาพบรรยากาศในป่าหิมพานต์
www.oknation.net

◀ **ศิลปะ** คือ ความชำนาญในการลำดับประสบการณ์และถ่ายทอดตามจินตนาการให้เป็นวัตถุที่มีสุนทรียภาพ (Art is the skillful imaginative interpretation and ordering of experience in an esthetic object) ศิลปินแต่ละคนย่อมมีวิธีการทำงานตามลำดับขั้นเฉพาะตัวตามประสบการณ์ที่ตนเคยได้รับการฝึกฝนมา ศิลปินอาจสร้างจินตนาการของโลกใหม่ สังคมใหม่ หรืออาจสร้างจินตนาการจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว เช่น จินตนาการของสัตว์ป่าหิมพานต์ จินตนาการของโลกอีกร้อยปีข้างหน้า หรือมนุษย์ที่มาจากโลกอื่น ส่วนใหญ่แรงดลใจในการสร้างจินตนาการต่างๆ นั้นมาจากประสบการณ์ตามธรรมชาติที่เห็นรอบตัว

จากความหมายของศิลปะในลักษณะที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่า **ศิลปะ คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นจากการรับรู้ความงามของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม หรือเติมแต่งเพิ่มเติมจากความเป็นจริงตามจินตนาการของผู้สร้างด้วยความพากเพียร โดยอาศัยวัสดุต่างๆ เป็นสื่อในการแสดงออกเพื่อสนองความต้องการทางด้านอารมณ์และจิตใจ** ซึ่งอาจเขียนเป็นโครงสร้างได้ดังนี้

ลักษณะของงานศิลปะจะเกิดขึ้นจากมนุษย์เท่านั้นซึ่งสามารถสร้างผลงานศิลปะขึ้นจากความคิดสร้างสรรค์สัตว์โลกอื่นๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์จะไม่สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะขึ้นมาได้ เพราะธรรมชาติสร้างสรรค์ให้มนุษย์เท่านั้นที่มีสมองคิดเรื่องต่างๆ ที่เป็นเลิศ และมีประสิทธิภาพมากกว่าสัตว์โลกอื่นๆ แม้บางครั้งเราจะเห็นว่ามีการให้ช่างวาดภาพโซว แต่การวาดภาพเช่นนั้นเราไม่จัดว่าเป็นงานศิลปะ เพราะช่างไม่สามารถคิดสร้างสรรค์และวาดภาพได้เอง จะต้องมียุทธ์วางแผนการทำงานให้

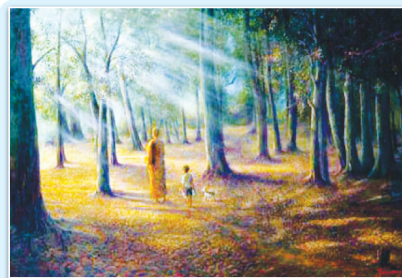
ประเภทของศิลปะ

ศิลปะแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ **วิจิตรศิลป์ (Fine Art)** และ **ประยุกต์ศิลป์ (Applied Art)**

วิจิตรศิลป์ (Fine Art)

วิจิตรศิลป์เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ประณีตศิลป์ (Minor Art) หมายถึง ศิลปะที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทางด้านจิตใจ และอารมณ์ แบ่งออกเป็น ๙ แขนง คือ

๑. จิตรกรรม (Painting) หมายถึง การวาดภาพ เขียนภาพ โดยใช้วัสดุการเขียนลงบนพื้นระนาบให้เป็นไปตามความคิดสร้างสรรค์

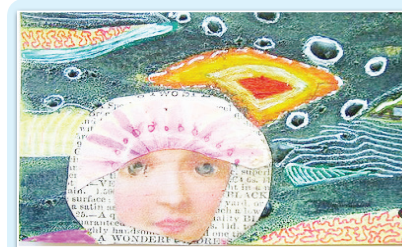
๒. ประติมากรรม (Sculpture) หมายถึง การแสดงออกต่อวัสดุที่แปรรูปได้ โดยการปั้น แกะสลัก และการหล่อ

๓. สถาปัตยกรรม (Architecture) หมายถึง การออกแบบสิ่งก่อสร้างและการสร้างที่อยู่อาศัย สาธารณสถาน หรือศาสนสถาน

๔. ภาพพิมพ์หรือเลขนศิลป์ (Graphic Art) หมายถึง การสร้างงานศิลปะโดยใช้แม่พิมพ์เป็นสื่อสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดรูปแบบเดิมซ้ำๆ

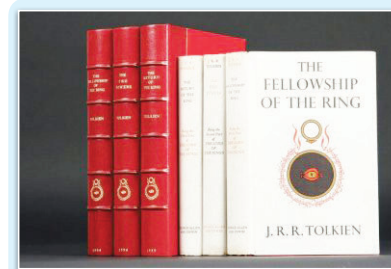
๕. ศิลปะสื่อผสม (Mixed Media Art) หมายถึง งานศิลปะที่ผสมผสานวัสดุหลายๆ ชนิดเข้าด้วยกัน

๖. ศิลปะภาพถ่าย (Photography) หมายถึง ศิลปะการถ่ายภาพโดยใช้เทคนิควิธีการที่แปลกใหม่กว่าการถ่ายภาพธรรมดา

๗. ศิลปะที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ หมายถึง ศิลปะที่ศิลปินสื่อความคิดถึงความรู้สึกของผู้ดูด้วยวิธีการนำเสนอด้วยความแปลกใหม่ที่ผู้ดูไม่อาจคาดถึงได้

๘. วรรณกรรม (Literature) หมายถึง งานการประพันธ์ต่างๆ เพื่อตอบสนองความสุขทางใจ และเป็นคติธรรม

๙. นาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ (Drama and Music) หมายถึง ศิลปะที่แสดงออกทางท่าทางและการแสดงออกทางเสียงที่มีจังหวะสูง ต่ำ เพื่อตอบสนองทางอารมณ์และจิตใจ

ประยุกต์ศิลป์ (Applied Art)

ประยุกต์ศิลป์ หมายถึง ศิลปะที่ตอบสนองความต้องการทางร่างกาย จิตใจ โดยวัดคุณค่าจากประโยชน์ใช้สอยและความงาม แบ่งออกเป็น ๖ แขนง คือ

๑. พาณิชยศิลป์ (Commercial Art) หมายถึง ศิลปะเกี่ยวกับการออกแบบโฆษณา มุ่งเน้นประโยชน์ทางการค้า ธุรกิจ เพื่อให้เกิดความไม่เอียงทางจิตใจมานิยมชมชอบ

๒. อุตสาหกรรมศิลป์ (Industrial Art) หมายถึง ศิลปะที่เป็นผลผลิตด้านอุตสาหกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม มีทั้งคุณค่า ประโยชน์ใช้สอย และความงามควบคู่กันไป

๓. มัณฑนศิลป์ (Decorative Art) หมายถึง ศิลปะการออกแบบตกแต่งภายในและภายนอกอาคารให้มีความสวยงามเหมาะสมควบคู่ไปกับประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน

๔. ศิลปหัตถกรรม (Handicrafts Art) หมายถึง ศิลปะทางการช่างที่ทำด้วยมือเป็นส่วนใหญ่ มุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอย ความงาม และความประณีต ซึ่งมีทั้งงานจิตรกรรม ประติมากรรม และงานอื่นประกอบอยู่ด้วย

๕. ศิลปะพื้นบ้าน (Folk Art) หมายถึง ศิลปะที่ทำในท้องถิ่น สืบต่อกันมาและเป็นงานที่ต้องทำด้วยมือเพื่อประโยชน์ใช้สอย ประกอบพิธีกรรมตามประเพณี หรือการเล่นพื้นบ้าน

๖. คหกรรมศาสตร์ (Home Economics Art) หมายถึง ศิลปะที่นำรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ มาผสมผสานกับศิลปะการออกแบบ เช่น ศิลปะในการแต่งกาย ศิลปะในการประกอบอาหาร ศิลปะในการเข้าสังคม เป็นต้น

แผนผังแสดงโครงสร้างประเภทของงานศิลปะ

ประเภทของศิลปะ

วิจิตรศิลป์ (Fine Art)

- ทัศนศิลป์ (Visual Art)
 - * จิตรกรรม (Painting)
 - * ประติมากรรม (Sculpture)
 - * สถาปัตยกรรม (Architecture)
 - * ภาพพิมพ์หรือเลขศิลป์ (Graphic Art)
 - * ศิลปะภาพถ่าย (Photography)
 - * ศิลปะสื่อผสม (Mixed Media Art)
 - * ศิลปะที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์
- โสตศิลป์ (Audio Art)
 - * วรรณกรรม (Literature)
- โสตทัศนศิลป์ (Audio Visual Art)
 - * นาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ (Drama and Music)

ประยุกต์ศิลป์ (Applied Art)

- พาณิชยศิลป์ (Commercial Art)
- อุตสาหกรรมศิลป์ (Industrial Art)
- มัณฑนศิลป์ (Decorative Art)
- ศิลปหัตถกรรม (Handicrafts Art)
- ศิลปะพื้นบ้าน (Folk Art)
- คหกรรมศาสตร์ (Home Economics Art)

ทัศนศิลป์ (Visual Art)

ทัศนศิลป์เป็นผลงานศิลปะที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น กินเนื้อที่ในอากาศ สามารถสัมผัส จับต้อง รับรู้ และชื่นชมความงามได้ทางสายตาหรือการมองเห็น ดังนั้นผู้ที่สัมผัสและชื่นชมศิลปะสาขานี้ได้จะต้องมีประสาทสัมผัสด้านการมองเห็นเป็นปกติ จึงเรียกศิลปกรรมสาขานี้ว่า “ทัศนศิลป์” ซึ่งแปลว่า “ศิลปะที่มองเห็น” และผลงานทัศนศิลป์ไม่ว่าจะเป็นผลงานชนิดใด รูปแบบใด กลุ่มใดนั้นจะเกิดขึ้นมาเรื่อยๆ ไม่ได้ จะต้องมีส่วนประกอบที่ทำให้สามารถมองเห็นมันได้ ซึ่งส่วนประกอบต่างๆ เหล่านี้เรียกว่า “ทัศนธาตุ” (Visual Elements) หมายถึงธาตุที่ทำให้เกิดการมองเห็น ได้แก่ จุด เส้น สี รูปร่างรูปทรง ค่าน้ำหนักอ่อนแก่ (แสง-เงา) ลักษณะผิว และบริเวณว่าง งานทัศนศิลป์มีหลายประเภทและมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปตามวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการสร้างงาน ดังนั้นในการศึกษาทัศนศิลป์จึงควรทำความเข้าใจและจำแนกแขนงงานทัศนศิลป์ตามหลักการ คือ

๑. วัสดุ หมายถึง สื่อที่ใช้สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นสิ่งที่สิ้นเปลืองเมื่อใช้แล้วจะหมดไป เช่น กระดาษ ผ้าใบ สีชนิดต่างๆ หมึกพิมพ์ กาวลาเท็กซ์ เป็นต้น

๒. อุปกรณ์ หมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการวัสดุให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สร้างงาน อุปกรณ์ในการสร้างงานทัศนศิลป์แต่ละแขนงก็จะแตกต่างกันไป เช่น อุปกรณ์ในการเขียนภาพ ได้แก่ พู่กัน จานผสมสี อุปกรณ์ในการสร้างงานภาพพิมพ์ ได้แก่ ลีวแกะแม่พิมพ์ แท่นพิมพ์ อุปกรณ์ในการแกะสลัก ได้แก่ ค้อน ลีวมีดแกะสลัก และอุปกรณ์ในการปั้น ได้แก่ เครื่องมือปั้นชนิดต่างๆ เป็นต้น

๓. วิธีการสร้างงาน หมายถึง กระบวนการจัดการระหว่างวัสดุกับอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ได้ผลงานตามต้องการ ซึ่งในการสร้างงานทัศนศิลป์แต่ละแขนงนั้นจะมีวิธีการสร้างที่แตกต่างกันไป อีกทั้งขึ้นอยู่กับยุคสมัยและสภาพแวดล้อมประกอบด้วย

แขนงต่างๆ ของงานทัศนศิลป์

การสร้างงานทัศนศิลป์มีการดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้งอยู่ตลอดเวลา และในส่วนของกระบวนการสร้างสรรค์ในแต่ละแขนงก็มีการพัฒนารูปแบบใหม่ขึ้นมาเรื่อยๆ จึงเป็นหน้าที่ของผู้ศึกษาที่จะทำความเข้าใจโดยการวิเคราะห์ พิจารณาจากผลงานของศิลปิน และหากพิจารณาจากรูปแบบงานทัศนศิลป์ตามลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานสามารถจำแนกเป็นแขนงต่างๆ ได้ดังนี้ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ศิลปะภาพพิมพ์ ศิลปะภาพถ่าย ทัศนศิลป์สื่อผสม และทัศนศิลป์ประเภทศิลปะที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ กล่าวคือ

จิตรกรรม (Painting)

เป็นผลงานทัศนศิลป์ที่แสดงออกทางความงามให้ปรากฏบนพื้นระนาบ ทั้งที่ราบเรียบ ขรุขระ ในลักษณะของการใช้เส้น สี แสงเงา รูปร่าง รูปทรง ลักษณะพื้นผิว และเทคนิคการสร้างสรรค์ก็ได้แก่ตามให้ปรากฏอยู่บนพื้นระนาบ สร้างมิติบนพื้นรองรับเป็น ๒ มิติ ส่วนมิติที่ ๓ คือ ด้านลึกหรือความหนา เป็นมิติลวงเกิดขึ้นโดยความรู้สึกของผู้ดูเอง ซึ่งในการสร้างผลงานนั้น ผู้สร้างงานส่วนมากจะใช้พู่กันหรือดินสอถ่ายทอดสิ่งที่เห็นจากธรรมชาติหรือจากสิ่งแวดล้อมสื่อออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ตามแนวการสร้างสรรคของตนเอง ผู้สร้างงานจิตรกรรมเรียกว่า

จิตรกร (Artist)

ผลงานจิตรกรรมสามารถจำแนกได้ตามลักษณะอุปกรณ์การสร้างงานแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ **ภาพวาดกับภาพเขียน**

ภาพวาด (Drawing) หรือภาพลายเส้น หรืองานดรอว์อิง เป็นงานที่ใช้วัสดุ อุปกรณ์จำนวนน้อยและมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก สามารถเขียนให้เสร็จได้อย่างรวดเร็ว งานวาดภาพจึงเป็นงานพื้นฐานสำหรับการทำงานทัศนศิลป์ทุกอย่างที่ต้องผ่านการร่างภาพ (Sketch) ก่อน

ภาพวาดกามนิล

ช่วง มูลพินิจ

<http://img1.imagehousing.com/27/>

54803691ad0dc736513a0e93a8c10364.gif

ภาพวาด (Drawing)

ณัฐ สุวรรณมัย

ภาพเขียน (Painting) เป็นการสร้างงานบนพื้นระนาบด้วยสีหลายสี และมีการเรียกชื่อภาพเขียนต่างๆ กัน โดยพิจารณาตามสื่อวัสดุที่ใช้ เรื่องราว และตำแหน่งติดตั้ง เช่น

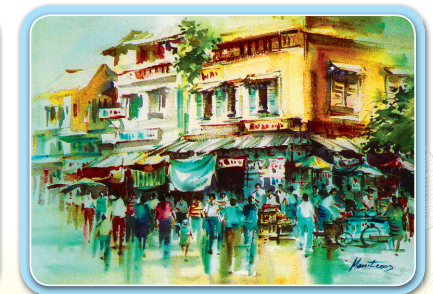
- การเรียกชื่อตามสื่อวัสดุที่ใช้ ได้แก่ ภาพเขียนสีน้ำ ภาพเขียนสีน้ำมัน ภาพเขียนสีอะคริลิก
- การเรียกชื่อตามเรื่องราว ได้แก่ ภาพเขียนทิวทัศน์บก ภาพเขียนทิวทัศน์ทะเล ภาพเขียนคนเหมือน ภาพหุ่นนิ่ง
- การเรียกตามตำแหน่งติดตั้ง ได้แก่ ภาพเขียนฝาผนัง ภาพเขียนบนกำแพง ภาพเขียนบนไห ภาพเขียนประดับผนังบ้าน เป็นต้น

ภาพเขียนสีน้ำมัน

ลูเซียน ฟรอยด์

<http://www.bloomberg.com/image/iInT0d8Arrk8.jpg>

บ้านเก่า

มานิตย์ นิเวศศิลป์

www.terdsak.bloggang.com